

Praktisch Fiscaalrecht

2024 – 2025

Noordhoff

Mr. M. P. Damen

15^e editie

Praktisch Fiscaalrecht

Editie 2024-2025

Mr. M.P. Damen

Vijftiende druk

Noordhoff

Ontwerp omslag: G2K Creative Agency (Groningen-Amsterdam)

Omslagillustratie: iStockphoto

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan:
Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13, 9700 VB
Groningen of via het contactformulier op www.mijnnoordhoff.nl.

De informatie in deze uitgave is uitsluitend bedoeld als algemene informatie. Aan deze informatie kunt u geen rechten of aansprakelijkheid van de auteur(s), redactie of uitgever ontleenen.

0 / 24

© 2024 Noordhoff Uitgevers bv, Groningen/Utrecht, Nederland.

Deze uitgave is beschermd op grond van het auteursrecht. Auteursrechten, databankenrechten en naburige rechten nadrukkelijk voorbehouden. Verwerking door kunstmatige intelligentie niet toegestaan. Wanneer u (her)gebruik wilt maken van de informatie in deze uitgave, dient u vooraf schriftelijke toestemming te verkrijgen van Noordhoff Uitgevers bv. Meer informatie over collectieve regelingen voor het onderwijs is te vinden op www.onderwijsauteursrecht.nl.

This publication is protected by copyright. Prior written permission of Noordhoff Uitgevers bv is required to (re)use the information in this publication.

ISBN(ebook) 978-90-01-04399-5

ISBN 978-90-01-04398-8

NUR 820

Woord vooraf

Praktisch Fiscaalrecht is geschreven vanuit de behoefte aan een duidelijk en praktijkgericht boek voor studenten in de beginfase van hun studie. Het belastingrecht wordt als moeilijk ervaren. Dagelijks hebben wij echter te maken met belastingen. In *Praktisch Fiscaalrecht* is met behulp van vele voorbeelden uit deze dagelijkse praktijk het fiscale recht beschreven. De geschetste situaties nodigen de lezer uit tot bestuderen van de basisregels van het belastingrecht. Bijzondere aandacht is daarbij besteed aan duidelijk taalgebruik. Jaarlijks wordt *Praktisch Fiscaalrecht* geactualiseerd. Ook deze – inmiddels vijftiende – druk is aangepast aan de wetswijzigingen ten opzichte van voorgaand jaar. En opnieuw wordt in deze herziening de theorie gedifferentieerd aangeboden.

Dit boek is onderdeel van studiemeester, het digitale leerplatform voor hoger onderwijs van Noordhoff. Via studiemeester.noordhoff.nl kunnen studenten oefenen met extra vraagstukken. Ook zijn er stappenplannen, schema's en aangiftebiljetten op te vinden.

Als aanvulling op dit lesboek is er het werkboek, dat al voor het vierde jaar bij *Praktisch Fiscaalrecht* verschijnt. Het boek biedt de student de gelegenheid om zijn kennis te toetsen en te oefenen met kennisvragen en opdrachten die wat meer inzicht in de aangeboden stof vereisen. Ook is in het werkboek een onderverdeling aangebracht tussen basisvragen en vragen met een meer uitdagend karakter, zodat de student heel gericht met de oefenstof aan het werk kan.

Ik wens de gebruiker veel lees- en leerplezier. Opmerkingen of verbeteringen over de inhoud van *Praktisch Fiscaalrecht* van zowel studenten als docenten als andere geïnteresseerden zijn welkom.

Mariëtte Damen
Februari 2024

Inhoud

Inleiding 9

1 Belastingrecht in Nederland 11

Casus Een zwarte dag 11

1.1 Waarom belastingen 12

1.2 Soorten belastingen 12

1.3 Vindplaatsen 15

[Samenvatting 17](#)

[Oefenopgaven 18](#)

2 Formeel belastingrecht 19

Casus Aanslag terecht? 19

2.1 Materieel en formeel belastingrecht 20

2.2 Woon- en vestigingsplaats, partner 21

2.3 Aangifte en aanslagen 22

2.4 Bezwaar en beroep 30

2.5 Verplichtingen en sancties 35

[Samenvatting 40](#)

[Oefenopgaven 43](#)

3 Kennismaking met de inkomstenbelasting 45

Casus De belastingteruggave 45

3.1 Hoofdlijnen inkomstenbelasting 46

3.2 Opbouw van de Wet IB 53

3.3 Persoonsgebonden aftrek 54

3.4 Heffingskortingen 59

3.5 Partners en minderjarige kinderen 60

[Samenvatting 64](#)

[Oefenopgaven 66](#)

4 Winst uit onderneming 69

Casus Met pensioen? 69

4.1 Onderneming en ondernemer 70

4.2 Wat is winst 76

4.3 Ondernemersfaciliteiten 95

4.4 Staking 107

[Samenvatting 114](#)

[Oefenopgaven 118](#)

- 5 Inkomen uit werk en woning 121**
 - Casus Vlietstraat 121
 - 5.1 Winst uit onderneming 122
 - 5.2 Belastbaar loon 122
 - 5.3 Resultaat uit overige werkzaamheden 126
 - 5.4 Periodieke uitkeringen en verstrekkingen 131
 - 5.5 Uitgaven voor inkomensvoorzieningen 133
 - 5.6 Eigen woning 137
 - [Samenvatting 142](#)
 - [Oefenopgaven 145](#)

- 6 Inkomen uit aanmerkelijk belang 147**
 - Casus Job bv 147
 - 6.1 Begrip aanmerkelijk belang 148
 - 6.2 Voordelen 151
 - 6.3 Doorschuifregelingen 158
 - 6.4 Verlies 159
 - [Samenvatting 161](#)
 - [Oefenopgaven 163](#)

- 7 Inkomen uit sparen en beleggen 165**
 - Casus Inkomstenbelasting ten opzichte van inkomsten uit vermogen 165
 - 7.1 Rendement 166
 - 7.2 Grondslag 168
 - 7.3 Vrijstellingen 170
 - 7.4 Waardering 172
 - [Samenvatting 173](#)
 - [Oefenopgaven 174](#)

- 8 Loonbelasting 177**
 - Casus Loon in natura 177
 - 8.1 Werknemer 178
 - 8.2 Loon 181
 - 8.3 Vrijstellingen, nihilwaardering of lagere waardering 186
 - 8.4 Tarief en kortingen 191
 - 8.5 Voorheffing en eindheffing 195
 - [Samenvatting 199](#)
 - [Oefenopgaven 201](#)

- 9 Vennootschapsbelasting 203**
 - Casus De Deha Groep 203
 - 9.1 Belastingplichtigen 204
 - 9.2 Winst en verlies 209
 - 9.3 Zakelijk handelen 217
 - 9.4 Deelneming 219
 - 9.5 Fiscale eenheid 223
 - 9.6 Aangifte vennootschapsbelasting 227
 - [Samenvatting 233](#)
 - [Oefenopgaven 236](#)

10 Omzetbelasting 239

- Casus Aangifte omzetbelasting: graag of niet? 239
- 10.1 Art. 1 Wet omzetbelasting 240
- 10.2 Ondernemer 243
- 10.3 Levering van goederen en diensten 245
- 10.4 Vrijstellingen en tarieven 249
- 10.5 Voorbelasting 257
- 10.6 In Nederland of niet? 260
- 10.7 De aangifte 266
 - Samenvatting 268
 - Oefenopgaven 271

11 Internationaal belastingrecht 273

- Casus Het wereldinkomen 273
- 11.1 Dubbele heffing 274
- 11.2 Regels ter voorkoming dubbele heffing 276
- 11.3 Berekening belastingheffing 279
- 11.4 Europees belastingrecht 281
- 11.5 Schuiven met inkomsten en kosten over de grenzen 281
- 11.6 Belastingontwijking en duurzaamheid 282
 - Samenvatting 282
 - Oefenopgaven 284

Begrippenlijst 285

Eindcasus 297

Lijst van afkortingen 301

Register 303

Inleiding

Aan belasting betalen ontkomt niemand in Nederland. Kopen we een iPad of een biertje in de kroeg, dan betalen we belasting. Hebben we een bijbaantje in een restaurant, dan betalen we belasting. Kopen we een auto, dan betalen we belasting. Krijgen we een erfenis, dan betalen we belasting. Zo kunnen we nog wel even doorgaan.

En hoe komt het toch dat we veel meer omzetbelasting betalen bij het kopen van een mobiele telefoon dan bij het kopen van een boek? Waarom krijgen we vaak belastinggeld terug als we een bijbaantje hebben gehad? En waarom moeten we een belastingaangifte invullen als we toch geen inkomsten hebben gehad? En hoe kan het mogelijk zijn dat we meer inkomstenbelasting betalen over inkomen uit een woning dan we aan inkomsten hebben ontvangen?

Om antwoord te kunnen geven op deze vragen is het nodig dat we ons verdiepen in het fiscaal recht. *Praktisch Fiscaalrecht* is met name gericht op studenten in de beginfase van hun studie. Gekozen is voor het gebruikmaken van veel voorbeelden en het behandelen van de basisstof in begrijpelijke taal. *Praktisch Fiscaalrecht* legt daarmee een stevige basis voor de Wet inkomstenbelasting, loonbelasting, vennootschapsbelasting, omzetbelasting en het internationale en formele belastingrecht.

Praktisch Fiscaalrecht bestaat uit elf overzichtelijke hoofdstukken. Ieder hoofdstuk begint met een pakkende openingscasus die vele vragen oproept. Deze vragen worden met de behandeling van de theorie beantwoord. De theorie is te vinden in de vele wetsartikelen die het belastingrecht kent. Het is absoluut noodzakelijk bij het bestuderen van de stof het wetboek bij de hand te hebben. In *Praktisch Fiscaalrecht* wordt een uitleg gegeven van de inhoud en de opbouw van de wetsartikelen en de wet. Met de vele praktijkvoorbeelden wordt de toepassing van de wetsartikelen verduidelijkt. Omdat ook jurisprudentie een grote rol speelt in het belastingrecht is enkele malen jurisprudentie opgenomen in het boek om de lezer met deze jurisprudentie kennis te laten maken. Nieuw in deze editie is dat in de hoofdstukken de meer verdiepende stof op een blauwe ondergrond is geplaatst.

Aan het eind van ieder hoofdstuk staan oefenopgaven die steeds gekoppeld zijn aan een casus. Bewust is gekozen voor één casus met diverse deelvragen. Op deze wijze kan de student makkelijker verbanden leggen en wordt de rode draad ofwel de hoofdlijn duidelijker. Bij de vragen is steeds aangegeven op welke theorie de vraag betrekking heeft, om het gericht bestuderen van en oefenen met de stof eenvoudiger te maken. Uitdagende vragen zijn te herkennen aan het sterretje.

Aan het eind van het boek is wederom één casus opgenomen, over levenspartners Ruud en Roos, die met de diverse belastingmiddelen uit de elf hoofdstukken te maken krijgen. De student kan dan wederom zijn of haar kennis toetsen.

De antwoorden op zowel de eindvragen bij ieder hoofdstuk als de antwoorden op de eindcasus aan het einde van het boek zijn opgenomen op

studiemeister.noordhoff.nl. Tevens zijn op studiemeister extra oefenvragen te vinden. Ten slotte wordt daar ingegaan op het invullen van aangiftebiljetten. In hoofdstuk 1 wordt een inleiding gegeven op het belastingrecht. In dat hoofdstuk staan we stil bij de vraag waarom wij belasting betalen. Tevens zullen we zien welke belastingmiddelen Nederland rijk is en ontdekken we waar we de diverse regels en bronnen van het belastingrecht kunnen vinden. Voordat we inhoudelijk ingaan op de belastingmiddelen, staan we stil bij de rechten en plichten van de betalende (rechts)personen en de rechten en plichten van de overheid. We zien in hoofdstuk 2 bovendien hoe en wanneer de belastingopbrengsten in de kas van de overheid komen. We hebben het dan over het formele belastingrecht. Hoofdstuk 3 behandelt de inkomstenbelasting in hoofdlijnen. In dat hoofdstuk verdiepen we ons in de inkomsten of opbrengsten (en aftrekposten) waarover de belasting wordt berekend. Ook worden in dit hoofdstuk onder andere de belastingtarieven besproken alsmede de korting op de te betalen belasting. In dit hoofdstuk wordt bewust op enkele artikelen dieper ingegaan om de lezer kennis te laten maken met de taal in de belastingwetboeken en het ontleden van een wetsartikel. In hoofdstuk 4 gaan we nader in op de winst uit onderneming. Hoofdstuk 5 gaat in op de verschillende inkomsten uit werk en de eigen woning. Op het zogenoemde inkomen uit aanmerkelijk belang wordt in hoofdstuk 6 dieper ingegaan en hoofdstuk 7 bespreekt het inkomen uit sparen en beleggen ofwel de vermogensinkomsten. Als we de Wet inkomstenbelasting hebben besproken, zal hoofdstuk 8 doorgaan met de Wet loonbelasting. We weten dat de werkgever loonbelasting inhoudt op ons loon. In dit hoofdstuk leren we hoe en waarover de loonbelasting wordt berekend. Hoofdstuk 9 behandelt de Wet vennootschapsbelasting. Voor berekening van de vennootschapsbelasting zal de winst van rechtspersonen moeten worden bepaald. De regels voor de omzetbelasting worden uitgelegd in hoofdstuk 10. In hoofdstuk 11 wordt ten slotte het internationale belastingrecht op hoofdlijnen behandeld.

Na bestuderen van dit lesboek hebben we kennis van het formele recht, inkomstenbelasting, vennootschapsbelasting, loonbelasting, omzetbelasting en internationaal belastingrecht. We kunnen de belangrijkste wetsartikelen van de genoemde wetgeving toepassen in een concrete casus. We kunnen de te betalen inkomstenbelasting, vennootschapsbelasting, en af te dragen omzetbelasting en loonbelasting zelf berekenen. De op studiemeister opgenomen voorbeelden, stappenplannen en aangiftebiljetten zullen ons daarbij extra ondersteunen.

Werkboek

Het werkboek bij *Praktisch Fiscaalrecht* vormt een ideale aanvulling op het leerboek: met behulp van de vragen en opdrachten kunnen studenten hun kennis oefenen en hun inzicht in de leerstof toetsen. Het boek bevat open vragen, meerkeuzevragen, toepassingsvragen, casussen, praktijkopdrachten en groepsopdrachten waarin de lesstof kan worden toegepast. In het werkboek zijn verdiepende vragen opgenomen vanuit de overtuiging dat studenten, als ze de basis begrijpen en met eventueel raadplegen van internet, ook antwoord kunnen geven op een fiscaal verdiepende of verbredende vraag. Samen met het leerboek vormt het werkboek een solide inleiding op het fiscale recht.

1

Belastingrecht in Nederland

- 1.1 Waarom belastingen
- 1.2 Soorten belastingen
- 1.3 Vindplaatsen

OPENINGSCASUS

Een zwarte dag

Johan de Zwart is directeur en aandeelhouder van handelsonderneming De Zwart bv. Johan weet dat hij niet helemaal netjes is geweest met het bijhouden van de omzet en het noteren van zijn inkopen. Na een controle door de Belastingdienst wordt vastgesteld dat de omzet hoger was dan de omzet die hij aan de Belastingdienst heeft gemeld. Voor deze 'zwarte' omzet wordt alsnog een aanslag omzetbelasting opgelegd met een boete van 50%, een aanslag vennootschapsbelasting én een aanslag inkomstenbelasting. De bedragen liegen er niet om. Nadat het bezwaarschrift van Johan wordt afgewezen, gaat hij in beroep bij de Rechtbank in verband met deze wel erg forse aanslagen, maar de rechter is van mening dat de aanslagen juist zijn. Johan baalt enorm. Hij betaalt al zo veel belasting. Op zijn loon wordt belasting ingehouden en op zijn dividend wordt ook al belasting ingehouden. En had hij niet pas een aanslag onroerendgoedbelasting ontvangen? Tot overmaat van ramp blijkt ook belasting te moeten worden betaald over de schenking die Johan aan zijn zoon heeft gedaan. Hij heeft hem namelijk € 100.000 geschonken.

In deze casus zien we diverse belastingen die in Nederland worden geheven. Ook zien we verschillende partijen die zich bezighouden met het vaststellen van het te betalen belastingbedrag.

Wat is het doel van de belastingheffing? Of wat zou er gebeuren als niemand belasting zou betalen? Wanneer en waarover betalen we belasting? En waar kunnen we dat vinden? Ofwel: welke bronnen moeten we daarvoor raadplegen? Antwoorden op deze vragen zijn terug te vinden in dit hoofdstuk.

In dit hoofdstuk wordt in paragraaf 1.1 beschreven wat het doel is van belasting betalen. Vervolgens wordt in paragraaf 1.2 ingegaan op de soorten belastingen. In de laatste paragraaf van dit hoofdstuk, paragraaf 1.3, zien we in welke bronnen we het belastingrecht kunnen vinden. Met andere woorden, waar kunnen we allemaal vinden over welk bedrag we belasting betalen? Ook wordt in deze paragraaf duidelijk wie partij kunnen zijn bij het belastingrecht.

1.1 Waarom belastingen

Overheid

Iedereen in Nederland maakt gebruik van voorzieningen waar de overheid voor zorgt of waar de overheid voor betaalt, zoals wegen, dijken, gezondheidszorg, politie en onderwijs. Ook zorgt de overheid onder andere voor rechtspraak, cultuur, maar ook financiële bijstand voor mensen, zorg voor ouderen en subsidies.

Overheidsinkomsten

De overheid moet het geld daarvoor wel ergens vandaan halen. Vandaar dat wij belastingen betalen. Naast belastingen, die het grootste deel van de inkomsten van de overheid vormen, heeft de overheid ook inkomsten uit aardgas en winstuitkeringen door bedrijven waarvan de overheid (gedeeltelijk) eigenaar is. Tevens heeft de overheid inkomen uit premies sociale verzekeringen. Met deze premies worden de sociale uitkeringen weer betaald.

Met belastingheffing kan de overheid ook bepaald gedrag stimuleren (of juist ontmoedigen). Met bepaalde regels of aftrekposten in het belastingrecht kan bijvoorbeeld milieuvriendelijk gedrag worden gestimuleerd (of milieuvriendelijk gedrag worden ontmoedigd). Ook wil de overheid het investeren stimuleren met gunstige aftrekposten bij investeringen. Bij de behandeling van de diverse belastingwetten in dit boek, zal de stimulerende functie duidelijk worden.

Profijtbeginsel Draagkrachtbeginsel

Bij belastingheffing spelen het draagkrachtbeginsel en het profijtbeginsel een rol. Automobilisten betalen wegenbelasting en niet-automobilisten niet. Zij hebben immers minder profijt van de wegen. Dit is de kern van het profijtbeginsel. Degene die profijt heeft van een bepaalde voorziening, moet er ook voor betalen. Het draagkrachtbeginsel gaat ervan uit dat de sterkste schouders de zwaarste lasten kunnen dragen. Dus hoe hoger het inkomen, hoe meer belasting we moeten betalen. De overheid hanteert, naast het profijt- en het draagkrachtbeginsel, ook het principe van 'de vervuiler betaalt'. Dat principe is bijvoorbeeld van toepassing als de overheid belasting heft op milieuvriendelijke activiteiten.

1.2 Soorten belastingen

In Nederland heeft bijna iedereen met belastingen te maken. Ook al merken we het niet direct, iedereen betaalt belasting. Over salaris betalen we belasting, maar ook over een brood, benzine, dividend, een grote schenking en een prijs in de loterij moet bijvoorbeeld belasting worden betaald. We merken het niet direct omdat belasting in de prijs is inbegrepen of omdat belasting al is ingehouden voordat je iets ontvangt.

Welke soorten belastingen zijn er allemaal? De verschillende belastingen zullen we hierna vermelden. Daarbij gaan we kort in op deze diverse belastingen:

- *Inkomstenbelasting (IB)*. Deze belasting moet worden betaald over inkomsten van natuurlijke personen. Deze inkomstenbelasting is afhankelijk van de hoogte van het inkomen, zoals loon of winst uit een onderneming en het vermogen. Maar ook persoonlijke omstandigheden spelen een rol zoals individuele ziektekosten. We kunnen dit vinden in de Wet inkomstenbelasting (Wet IB).
- *Vennootschapsbelasting (VPB)*. Vennootschapsbelasting wordt betaald over de winst van rechtspersonen. Een voorbeeld van een rechtspersoon is een bv. De regelgeving is te vinden in de Wet vennootschapsbelasting (Wet VPB).
- *Loonbelasting (LB)*. Loonbelasting wordt berekend over het loon van een werknemer. Meestal is het de werkgever die de loonbelasting al in mindering brengt op het brutoloon en deze aan de Belastingdienst betaalt. Loonbelasting is een voorheffing op de inkomstenbelasting. Dit houdt in dat op de te betalen inkomstenbelasting de betaalde loonbelasting in mindering mag worden gebracht. De inkomstenbelasting over looninkomsten is vrijwel gelijk aan de loonbelasting over de looninkomsten. Heeft een natuurlijk persoon dus alleen looninkomsten, dan zal deze persoon meestal geen inkomstenbelasting meer hoeven te betalen. Voor loonbelasting kunnen we de Wet loonbelasting (Wet LB) raadplegen.
- *Omzetbelasting (OB)*. Omzetbelasting of btw wordt in rekening gebracht door ondernemers. Omzetbelasting wordt geheven over de levering van goederen en diensten door ondernemers. Onder levering van een goed wordt onder andere de verkoop van een goed verstaan. Kopen we iets in een winkel (van een ondernemer dus) dan betalen we omzetbelasting aan die ondernemer. De ondernemer betaalt de omzetbelasting aan de Belastingdienst. De Wet omzetbelasting (Wet OB) is in dit geval van toepassing.
- *Dividendbelasting (Div)*. Dividendbelasting betalen we over de winstuitkering op aandelen, ofwel over dividend. Ook dividendbelasting is, net als de loonbelasting, een voorheffing op de inkomstenbelasting. We raadplegen de Wet dividendbelasting.
- *Erfbelasting*. Erfbelasting moet worden betaald over een erfenis. Dit staat in de Successiewet (SW).
- *Schenkbelasting*. Schenkbelasting betalen we als we een schenking krijgen. Ook de schenkbelasting is opgenomen in de Successiewet (SW).
- *Kansspelbelasting*. Deze belasting betalen we over gewonnen prijzen(geld).
- *Overdrachtsbelasting (OVB)*. Overdrachtsbelasting betalen we bij de verkrijging van onroerend goed. Te denken valt aan de koop van een huis. De Wet op belastingen van rechtsverkeer geeft de regelgeving voor de overdrachtsbelasting.
- *Motorrijtuigenbelasting*. Deze belasting wordt betaald bij het hebben van een auto of motorrijwiel.
- *Belasting van personenauto's en motorrijwielen (BPM)*. BPM betalen we bij registratie van een auto of motorrijwiel.
- *Accijnzen*. Accijnzen wordt geheven op bijvoorbeeld alcohol en tabaksproducten.
- *Milieuheffingen/belastingen op milieugrondslag*. Belasting op leidingwater, kolenbelasting en energiebelasting zijn milieuheffingen.

Inkomsten-
belasting

Vennootschaps-
belasting

Loonbelasting

Omzetbelasting

Dividend-
belasting

Erfbelasting

Schenkbelasting

Overdrachts-
belasting

Accijnzen

- *Provinciale belastingen en gemeentelijke belastingen.* Voorbeelden van rijksbelastingen zijn de loon- en inkomstenbelasting, de omzetbelasting en de vennootschapsbelasting. Maar ook de gemeenten, provincies en het waterschap heffen belastingen. Gemeentelijke belastingen zijn bijvoorbeeld de onroerendezaakbelasting en de hondenbelasting. De provincie kent enkele milieuheffingen. De waterschappen heffen met name verontreinigingsheffingen.

Laten we nog eens naar de openingscasus kijken. Omdat de bv meer omzet had, dus meer winst, moest extra VPB worden betaald. Ook moest over de omzet ofwel de hogere verkoopopbrengst OB worden betaald. Omdat de omzet waarschijnlijk bij Johan is terechtgekomen, moest Johan over dit inkomen tevens IB betalen.

In voorbeeld 1.1 zien we verschillende belastingen bij Peter.

VOORBEELD 1.1

Peter is directeur van Het Glaasje bv. Tevens heeft hij alle aandelen in deze bv. De activiteit van Het Glaasje bv bestaat uit de verkoop (omzetbelasting) van alcoholische dranken (accijns). De bv maakt een behoorlijke winst (vennootschapsbelasting). Het Glaasje bv koopt daarom een nieuw pand (overdrachtsbelasting). Als directeur ontvangt Peter loon uit de bv (loonbelasting en inkomstenbelasting). Als aandeelhouder ontvangt Peter dividend (dividendbelasting en inkomstenbelasting). Peter heeft reeds een flink saldo op zijn bankrekening staan (inkomstenbelasting). Dit heeft hij overigens met name verkregen door een schenking (schenkelasting) van zijn ouders, een grote prijs in een loterij (kansspelbelasting) en een erfenis van opa (erfbelasting). Peter besluit zich toch eens te verwennen en koopt een nieuwe auto (BPM en motorrijtuigenbelasting).

In dit boek zullen alleen de inkomstenbelasting, loonbelasting, vennootschapsbelasting en omzetbelasting worden besproken (ook in internationaal verband).

In tabel 1.1 kunnen we de grootte van de diverse (te verwachten) belastingopbrengsten over 2024 zien.

TABEL 1.1 Belasting- en premieontvangsten 2024 in Nederland

Raming belasting- en premieontvangsten 2024 op EMU-basis (× € miljoen)

	Vermoedelijke uitkomsten 2023	Ontwerpbegroting 2024
Indirecte belastingen (kasbasis)	115.538	121.935
Invoerrechten	4.785	4.984
Omzetbelasting	77.655	79.455
Belasting op personenauto's en motorrijwielen	1.464	1.485
Accijnzen	11.777	13.884
Belastingen van rechtsverkeer	7.038	7.622
Motorrijtuigenbelasting	4.599	4.946

TABEL 1.1 Belasting- en premieontvangsten 2024 in Nederland (vervolg)**Raming belasting- en premieontvangsten 2024 op EMU-basis (× € miljoen)**

	Vermoedelijke uitkomsten 2023	Ontwerpbegroting 2024
Belastingen op een milieugrondslag	7.050	8.184
Overig	1.173	1.376
Directe belastingen (kasbasis) en premies volksverzekeringen	144.448	147.522
Loonheffing en inkomensheffing	85.741	90.797
Dividendbelasting	6.365	6.497
Vennootschapsbelasting	48.409	46.241
Schenk- en erfbelasting	2.932	2.958
Overig	1.372	1.393
Totaal belastingen en premies volksverzekeringen (kasbasis)	301.973	311.896
Premies werknemersverzekeringen	84.479	91.047
waarvan zorgpremies	52.265	56.022
Totaal belasting- en premieontvangsten	386.452	402.943

Bron: <https://www.rijksfinancien.nl/miljoenennota/2024/bijlage/1843699>

1.3 Vindplaatsen

In paragraaf 1.2 is al belastingwetgeving genoemd, zoals de Wet inkomstenbelasting, Wet omzetbelasting, Wet loonbelasting en Wet vennootschapsbelasting. Dit is een van de bronnen of vindplaatsen van het belastingrecht. Het belastingrecht bevat echter meer bronnen dan de belastingwetgeving. We zullen alle bronnen van belastingrecht hierna kort bespreken.

Belastingwetgeving

Als we willen weten waarover we belasting moeten betalen en hoeveel, dan kunnen we dat vinden in de *materiële* belastingwetgeving zoals de Wet inkomstenbelasting, Wet omzetbelasting, Wet loonbelasting, Wet vennootschapsbelasting en meer. De vraag die centraal staat is hoe de te betalen belasting over een bepaald tijdvak (bijvoorbeeld een jaar of een maand) moet worden bepaald.

De wijze waarop de belasting uiteindelijk bij de overheid moet komen, wordt geregeld in het *formele* belastingrecht. Wat wij, als burger, kunnen en moeten doen, maar ook wat de overheid kan en moet doen, wordt in deze formele belastingwetgeving geregeld. De formele wetgeving is met name geregeld in de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en de Algemene wet inzake rijksbelastingen (AWR).

Op het ministerie worden de wetten gemaakt en voorgesteld. Deze moeten dan door de Tweede en Eerste Kamer worden aangenomen.

Materiële
belasting-
wetgevingFormele
belasting-
wetgeving

Uitvoeringsregelingen en uitvoeringsbesluiten

Een uitvoeringsregeling of -beschikking én een uitvoeringsbesluit wordt gemaakt door de minister van Financiën. Een behandeling in de Tweede en Eerste Kamer is bij de uitvoeringsregelingen en uitvoeringsbesluiten niet nodig. Bij het vormen van een uitvoeringsbesluit zijn wél de ministerraad en Raad van State partij. Bij een uitvoeringsregeling is dat niet het geval. Het vaststellen van deze regelingen en besluiten vergt in ieder geval minder tijd door het 'overslaan' van de Tweede en Eerste Kamer. Omdat het belastingrecht snel verandert, zijn aanpassingen middels deze regelingen en besluiten dan ook een veelvuldig gebruikt instrument. Het maakt het opzoeken van de diverse regelingen natuurlijk wel wat minder makkelijk. In de diverse wetten zullen we verwijzingen tegenkomen naar een algemene maatregel van bestuur (AMvB). Hiermee wordt het uitvoeringsbesluit bedoeld. Met een ministeriële regeling wordt een uitvoeringsregeling bedoeld.

Algemene maatregel van bestuur

Ministeriële regeling

Richtlijnen

Richtlijnen zijn afspraken binnen de Europese Unie. Ieder land is verplicht deze afspraken in zijn wetgeving te verwoorden. In hoofdstuk 11 is meer opgenomen over richtlijnen.

Algemene beginselen van behoorlijk bestuur

Bij de algemene beginselen van behoorlijk bestuur gaat het in feite om gedragsregels. De overheid moet zich als een behoorlijk bestuurder gedragen. De belangrijkste beginselen zijn het vertrouwensbeginsel en het gelijkheidsbeginsel. Deze beginselen zijn niet in wetgeving opgenomen, maar ongeschreven recht.

Vertrouwensbeginsel

Het vertrouwensbeginsel gaat uit van het vertrouwen dat de belastingplichtige mag ontlenen aan gedragingen van de overheid. Te denken valt aan een toezegging door een medewerker van de Belastingdienst. Als die medewerker 'ja' zegt, kan de Belastingdienst niet ineens 'nee' doen. Er kan in dat geval niet ineens worden afgeweken.

Gelijkheidsbeginsel

Het gelijkheidsbeginsel gaat uit van de gelijke behandeling van gelijke gevallen. Als bij 50 ondernemers bij exact dezelfde investering een zogenoemde 'investeringsaftrek' wordt verleend aan 49 ondernemers en aan één ondernemer niet, dan kan deze ene ondernemer zich beroepen op het gelijkheidsbeginsel.

Jurisprudentie

Als we het hebben over jurisprudentie, dan hebben we het over uitspraken van rechters. Rechters oordelen als een belastingplichtige en de Belastingdienst het niet eens zijn met elkaar. Dit kan gaan over de uitleg of toepassing van een wetsartikel, maar ook over bijvoorbeeld de beginselen van behoorlijk bestuur zoals hiervóór vermeld.

Door een rechter van het Gerechtshof is op 23 februari 2006 bijvoorbeeld uitspraak gedaan over het vertrouwensbeginsel. Een deel van de uitspraak van deze zaak, bekend onder nummer 2006/00117, is hierna opgenomen.

Hof 's-Hertogenbosch 2006/00117

Eén van de vragen die in deze zaak is beantwoord is de volgende: 'Is bij belanghebbende een rechtens te honoreren vertrouwen gewekt door de behandeling van de aangifte 2001 en de door de belastingtelefoon gegeven inlichtingen?' Toegelicht wordt dat in de aangifte 2001 niets was gecorrigeerd door de inspecteur en dat in de aangifte 2002 met gelijke onderwerpen wél een correctie

was aangebracht. Bovendien was belastingplichtige bij het invullen van de aangifte uitgegaan van de inlichting van een medewerker van de belastingtelefoon. In de uitspraak werd gesteld: 'In deze is het van belang vast te stellen of belanghebbende de onjuistheid van de inlichting niet had behoeven te beseffen en tevens dat hij geconfronteerd wordt met het feit, dat hij niet alleen de wettelijk verschuldigde belasting en heffingsrente heeft te betalen, maar daarenboven schade lijdt, doordat hij, afgaande op de onjuiste voorlichting, enige handeling heeft verricht of nagelaten.' En bovendien: 'De Inspecteur heeft, onweersproken, gesteld dat de aangifte 2001 van belanghebbende een verzorgde aangifte betrof, waaraan de Inspecteur in redelijkheid niet behoefde te twijfelen.' De rechter oordeelde dat belastingplichtige schade moest hebben geleden voor een terecht beroep op het vertrouwensbeginsel. Ook oordeelde de rechter dat het niet corrigeren van een verzorgde aangifte niet tot een beroep op het vertrouwensbeginsel kon leiden.

Bron: www.rechtspraak.nl

Let op. De invloed van jurisprudentie is behoorlijk groot. In dit boek zullen we in de verschillende hoofdstukken diverse malen jurisprudentie aanhalen.

Resoluties

Soms moet een extra uitleg aan een wetsartikel worden gegeven, omdat deze niet helemaal duidelijk is. De uitleg geldt ook als aan een bepaalde situatie niet is gedacht. In dat geval leidt een wetsartikel bijvoorbeeld tot gevolgen die eigenlijk in die situatie niet bedoeld waren. Via een besluit (resolutie) geeft de staatssecretaris aan hoe bij een bepaalde situatie het wetsartikel moet worden uitgelegd. De Belastingdienst moet deze resoluties volgen. Hetzelfde geldt voor vraag-en-antwoordbesluiten. Mocht de belastingplichtige het dus niet eens zijn met de uitleg in een resolutie of antwoord in een vraag-en-antwoordbesluit, dan zal dit altijd tot een behandeling bij de rechter leiden. De medewerkers van de Belastingdienst moeten immers het besluit volgen.

Vraag-en-antwoord-besluiten

Samenvatting

De belasting die wij betalen wordt door de overheid besteed aan diverse voorzieningen. Belastingheffing heeft echter, naast de opbrengstfunctie, ook een regulerende of stimulerende functie.

Bij belastingheffing spelen het draagkrachtbeginsel en het profijtbeginsel een rol.

In Nederland hebben we vele soorten materiële belastingwetten en formele wetgeving. We kennen vele rijksbelastingen, zoals de inkomstenbelasting, vennootschapsbelasting, loonbelasting en omzetbelasting, maar ook enkele provinciale en gemeentelijke belastingen.

Naast de belastingwetgeving vinden we het belastingrecht in uitvoeringsregelingen en uitvoeringsbesluiten, in resoluties, in jurisprudentie, in richtlijnen en in algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

Hierna kun je de lesstof van hoofdstuk 1 oefenen. De antwoorden van deze oefenopgaven zijn opgenomen op studiemeester.noordhoff.nl. In het werkboek bij *Praktisch Fiscaalrecht* vind je extra vragen, casussen en opdrachten.

Oefenopgaven

1

par. 1.2 1.1

Bean bv is een groothandel in koffie. Met de verkoop van koffie behaalt de bv jaarlijks een mooie winst. Deze winst wordt uitgekeerd aan de aandeelhouders. Een van deze aandeelhouders is Bart. Bart schenkt een groot deel van deze winstuitkering aan zijn zoon. Bart is in loondienst werkzaam als piloot. Hij verdient goed als piloot. Een deel van zijn maandelijkse salaris spaart hij. Zijn spaarrekening heeft inmiddels een saldo van bijna € 120.000.

Welke belastingen zullen mogelijk moeten worden betaald door Bean bv en Bart en over welke inkomsten of ontvangsten?

par. 1.3 1.2

Bart heeft eind maart een aangiftebiljet ingevuld en elektronisch verstuurd. Hij ontvangt enige tijd later een aanslag. In deze aanslag is opgenomen dat Bart binnen twee maanden de aanslag moet betalen.

In welke bron van het belastingrecht is opgenomen over welke inkomsten Bart inkomstenbelasting moet betalen? En hoeveel? En waar is opgenomen dat Bart een aangifte moet indienen? En dat hij de aanslag binnen de gestelde termijn moet betalen?
